

جایگاه صدیقه طاهره از زبان اهل بیت(ع) // مصحف فاطمه نزد ائمه(ع) است

فاطمه(س) معیار رضایت و خشم خداوند و پیامبر(ص) است. امام صادق(ع) در توصیف مصحف فاطمه فرمود: «به خدا سوگند نزد ما است مصحف فاطمه و در آن حتی يك آیه قرآن نیست».

فاطمه(س) معیار رضایت و خشم خداوند و پیامبر(ص) است. امام صادق(ع) در توصیف مصحف فاطمه فرمود: «به خدا سوگند نزد ما است مصحف فاطمه و در آن حتی يك آیه قرآن نیست».

به گزارش خبرنگار مهر، به مناسبت ایام شهادت و سوگواری حضرت فاطمه زهرا(س) حجت الاسلام علی نصیری رئیس موسسه معارف وحی و خرد یادداشتی برای مهر نوشته اند که متن آن برای علاقه مندان در ذیل می آید.

سجایای اخلاقی فاطمه (ع)

بخشی از سجایای اخلاقی فاطمه(س) از نگریستن در تاریخ زندگانی ایشان قابل استفاده است. به عنوان مثال اطاعت پذیری فاطمه(س) و احترام ویژه نسبت به پیامبر(ص) را می توان از لابلای آن دسته از روایات به دست آورد که پیش از این با عنوان اهتمام پیامبر(ص) به تعلیم و تربیت فاطمه(س) یاد کردیم. در عموم این دست از روایات آمده که فاطمه(س) به محض دیدن ناخشنودی پیامبر(ص) از برخی از کارهای مباح او، بلافاصله از آن کار فاصله می گرفت. چنان که با احساس ناخشنودی پیامبر(ص) از استفاده از گردنبند بلافاصله آن را برید و به مستمند داد.

نیز از آن بخش از روایات تاریخی که به بازگویی مخالفت فاطمه(س) با دستگاه خلافت پرداخته، می توان به سبیه اخلاقی ظلم ستیزی آن بانو و حمایت از اصل ولایت دست یافت. نیز از روایاتی که درباره دعای مستمر فاطمه(س) نسبت به همسایگان و ترجیح آنان به خود، سخن به میان آورده اند، می توان به شخصیت والا و متعالی آن بانو و مهرورزی نسبت به بندگان خداوند که محتملاً برخی از آنان در ایجاد تألمات روحی نیز ایشان نقش داشته اند، پی برد. یا وقتی در روایات از زخمی شدن دست آن بانو در اثر دستاس کردن گندم گفتگو شده، حکایت گر همت و تلاش ایشان در انجام وظیفه سنگین خانه داری است.

جهاز ساده و لباس های فرسوده و رنگ باخته فاطمه(س) نیز نشان از زندگی بی آرایش، زهد و ساده زیستی فاطمه(س) دارد. نداشتن کفوی در میان آدمیان در صورتی که علی(ع) نمی بود، بیان گر جایگاه بلند علمی و معنوی و اخلاقی ایشان است، چنان که هم سخنی با جبرئیل نشان از نزاهت و پیراستگی روحی فوق العاده آن بانو است که شایستگی هم نشینی با این فرشته الهی را پیدا کرده است. از روایتی که امام صادق(ع) از جویدن غذا در روز ماه رمضان توسط فاطمه(س) برای فرزندان سخن به میان آورده و آن را دلیل بر جواز این کار دانسته، به دست می آید که فاطمه(س) دارای صفت عصمت است؛ زیرا در غیر این صورت رفتار و منش فاطمه(س) نمی توانست به عنوان سنت قابل پیروی، قابلیت تمسک داشته باشد.

از روایتی از زبان امام باقر(ع) آمده که فاطمه(س) دارای سفره ویژه ای حاوی غذا بود که طبق بیان پیامبر(ص) اگر از غذای آن به ام ایمن نمی داد غذای آن هرگز پایان نمی پذیرفت. این روایت می تواند حکایت گر کرامات فاطمه(س) باشد. نظیر آنچه قرآن درباره مریم(ع) گزارش کرده است.

فاطمه(س) معیار رضایت و خشم خداوند و پیامبر(ص)

در شماری از روایات آمده که خوشحالی فاطمه(س) باعث خوشحالی پیامبر(ص) و ناراحتی فاطمه باعث ناراحتی پیامبر می شود. این امر از زبان پیامبر(ص) در میان مردم رواج داشته است. چنان که امام باقر(ع) فرمود: عمر بن عبدالعزیز هدایای زیادی به ما داد و در اعتراض برادرش که به او گفته بود:

بنی امیه از تو نمی پسندند که فرزندان فاطمه را بر بنی امیه ترجیح دهی، گفت من از پیامبر(ص) شنیدم که فرمود: فاطمه پاره تن من است، هر آنچه او را خوشحال کند مرا خوشحال و هر چه او را ناراحت کند مرا ناراحت می کند.

در روایات برای تبیین آن که فاطمه(س) معیار خشم پیامبر(ص) است گفته شده که پیامبر فاطمه را نفس و جان خود دانسته است.

افزون بر آن در برخی دیگر از روایات فاطمه(س) معیار رضایت و خشم خداوند معرفی شده است. امام باقر(ع) به نقل از پیامبر(ص) فرمود:

إِنَّ اللَّهَ لَيَغْضَبُ لِعُضْبِ فَاطِمَةَ وَ يَرْضَى لِرِضَاهَا.

نظیر این روایت از امام رضا(ع) نیز نقل شده است. در روایت دیگر از امام صادق(ع) چنین آمده است:

رسول خدا به فاطمه(س) فرمود: ای فاطمه(س) خداوند برای غضب تو خشمگین و برای رضایت تو خشنود می شود. محدثان این روایت را نقل کردند. ابن جریر نزد امام آمد و گفت: ای ابا عبدالله امروز حدیثی را بازگو کردید که میان مردم مشهور شده است. آنگاه امام برای رفع شگفتی ابن جریر فرمود: آیا چنان نیست که خداوند برای خشم مؤمن خشمگین و برای رضایت او راضی می شود. آیا فاطمه(س) جزو بندگان مؤمن خدا نیست.

از این روایات می توان به دست آورد که فاطمه(س) مدار حق گرایی بوده و تمام کردار و گفتار او با خواست و اراده الهی انطباق داشته که نشانی دیگر از مقام عصمت فاطمه(س) است.

مقام تحدیث و مصحف فاطمه(س)

از مصحف فاطمه(ع) گاه با عنوان «کتاب فاطمه» یا «مصحف فاطمه» نیز یاد می شود. براساس روایات، هنگامی که پیامبر(ص) از دنیا رفت، فاطمه(ع) در اندوه رحلت پدر بسیار می گریست، خداوند جبرئیل، یا فرشته ای دیگر را برای تسلی نزد فاطمه(س) فرستاد و آن فرشته در کنار تسلی آن حضرت رویدادهای مربوط به فرزندان را تا روز قیامت به ایشان گزارش می کرد و امام علی(ع) آن را نگاشت. بنابراین منبع مصحف فاطمه(ع) فرشته الهی، املائی آن توسط فاطمه و نگارش آن به دست علی(ع) انجام گرفت.

ابوعبیده می گوید: «از امام صادق(ع) درباره مصحف فاطمه پرسیدم، امام مکت طولانی کرد و آنگاه فرمود: «فاطمه پس از پیامبر(ص) هفتاد و پنج روز در حیات بود و به خاطر پدر دچار اندوه شدیدی شد و جبرئیل نزد او می آمد و به او بخاطر از دست دادن پدر تسلیت می گفت و آرامش می داد و از پدر و مکانش و رویدادهای فرزندان او پس از وفاتش به او خبر می آورد و علی(ع) آن را می نگاشت، این است مصحف فاطمه(س)».

از برخی روایات به دست می آید که مصحف فاطمه نزد اهل سنت امری شناخته شده بود و آنان می پنداشتند که شیعه براساس آموزه های اهل بیت(ع) معتقدند که بخشی از آیات تحریف و حذف شده در قرآن در این مصحف آمده است. بدین خاطر ائمه بشدت، وجود هرگونه آیات قرآن در این مصحف را انکار کرده اند.

این که ائمه(ع) تقریباً در تمام روایات، پس از توصیف این مصحف، قرآن بودن آن را انکار می کنند، به خاطر دفع این شبهه است.

امام صادق(ع) در توصیف مصحف فاطمه(س) فرمود: «به خدا سوگند نزد ما است مصحف فاطمه و در آن حتی يك آیه قرآن نیست».

در روایات دیگر امام کاظم(ع) فرمود:

«مصحف فاطمه نزد من است و در آن چیزی از قرآن نیست».

وجود چنین مصحفی حکایت از مقام تحدیث برای فاطمه(س) دارد. از این جهت به فاطمه(س) محدثه گفته شده است. مقام تحدیث به این معناست که شخص در اثر نزاهت روحی، صفای باطن و شایستگی علمی به مرتبه ای می رسد که فرشتگان آسمانی با او به گفتگو می پردازند. اما مقام فاطمه(س) از آن جهت در بالاترین مرتبه از مقام تحدیث است که بزرگترین یا یکی از چهار فرشته اعظم الهی یعنی جبرئیل با فاطمه به گفتگو پرداخت.

در برخی دیگر از روایات از زبان امام صادق(ع) از لوحی سبز فام نزد فاطمه(س) سخن به میان آمده که در آن نام ائمه(ع) حک شده و این لوح نزد جابر بن عبدالله انصاری بود که بنا به درخواست امام باقر(ع) آن را به امام نشان داد.

قیامت و مقام فاطمه(س)

در برخی از روایات از مقام و منزلت فاطمه(س) در روز قیامت سخن به میان آمده است. در روایتی امام کاظم(ع) بنا به نقل پدران خود از پیامبر(ص) نقل می کند که:

روز قیامت منادی آواز می کند که ای جمیع خلائق چشمتان را فرو پوشید و سرتان را پایین نگه دارید تا فاطمه(س) دختر محمد عبور کند. فاطمه(س) نخستین کسی است که با پوشش و با همراهی دوازده هزار حوریه بهشتی و پنجاه هزار فرشته در حالی که سوار بر اسبانی از یاقوت اند، عبور می کند.

نظیر چنین روایتی با توصیفات بیشتر درباره عبور فاطمه(س) از امام باقر(ع) از جابر از پیامبر(ص) نقل شده است. در پایان این روایت آمده که:

وقتی فاطمه(س) به عرش خداوند می رسد خود را از شترش به زمین می افکند و می گوید: خدایا! میان من و کسانی که به من ستم کرده و فرزندانم را کشتند، داوری کن. آنگاه از سوی خداوند خطاب می رسد: ای حبیب من و دختر حبیب من، هر چه بخواهی خواهیم داد و هر که را شفاعت کنی خواهیم پذیرفت. فاطمه(س) از خداوند برای فرزندان، شیعیان، شیعه ذریه، و محبان خود و محبان فرزندان شفاعت طلبیده و خداوند به او پاسخ مثبت می دهد و همه داخل بهشت می شوند.

بر اساس روایت دیگری از امام باقر(ع)، فاطمه(ع) بر درب جهنم ایستاده و هر کس که بر پیشانی اش مومن یا محب فاطمه(س) نوشته شده باشد، او را شفاعت می کند و آن شخص به بهشت می رود. در روایت دیگر از زبان امام رضا(ع) از پیامبر(ص) چنین آمده که فاطمه(س) روز قیامت درحالی محشور می شود که به همراه خود لباسی آغشته به خون داشته و می گوید:

ای خداوند عادل! میان من و قاتل فرزندانم = حسین [داوری کن. آنگاه پیامبر(ص) فرمود: از آنجا که خداوند به خشم فاطمه(س) خشمگین و به رضایت او خشنود می شود، سوگند به کعبه بنا به درخواست فاطمه(س) برای او داوری می شود.

سایر فضایل

در شماری دیگر از روایات فضایل دیگری نیز برای فاطمه(س) برشمرده شده است. به عنوان مثال به استناد روایت امام کاظم(ع) مقصود از مشکات در آیه نور، فاطمه(س) است. نیز در برخی دیگر از روایات آمده که هر مؤمن به هنگام احتضار و در آستانه مرگ، پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) از جمله فاطمه(س) را می بیند. در برخی دیگر از روایات آمده که عنصر و مایه «شجره طیبه» در آیه ۲۴ سوره ابراهیم، فاطمه(س) و شاخه های آن ائمه(ع) و برگ های آن شیعیان اند. در روایت دیگر از زبان امام باقر(ع) آمده که شاخه این درخت پاک، فاطمه(س) است.

در برخی دیگر از روایات، ضمن توصیف زیبایی فاطمه(س) و بیان آن که او زیباترین زن در عصر خود بوده، آمده که فاطمه(س) بسان همه دختران پیامبر(ص) از زحمت عادت زنانه پیراسته بوده است. چنان که امام صادق(ع) در روایت دیگر همین ویژگی فاطمه(س) را دلیل حرمت ازدواج علی(ع) با هر زن دیگر تا زمان حیات فاطمه(س) دانسته است.

اعلام محبت پیامبر(ص) نسبت به فاطمه(س) به خاطر لطافت فرزند، اعلام برتری خواندن نماز در خانه فاطمه(س) در مقایسه با روضه پیامبر(ص) و تبیین فضایل تسبیح فاطمه(س) از جمله سایر فضایل فاطمه(س) است که در شماری دیگر از روایات از زبان ائمه(ع) آمده است.*

.....

* برگرفته از کتاب «فاطمه (ع) بانوی بی مثال»، انتشارات وحی و خرد وابسته به موسسه معارف وحی و خرد (WWW.MAREF.IR)

یادداشت از حجت الاسلام علی نصیری محقق و استاد درس خارج فقه حوزه علمیه قم.